

**DET KONGELIGE
KULTUR- OG LIKESTILLINGSDEPARTEMENT**

Statsråden

Familie- og kulturkomiteen
Stortinget
0026 Oslo

Deres ref

Vår ref

Dato

25/4964-

26.11.2025

Svar på representantforslag 26S (2025-2026) om å nedsette et utvalg som skal utarbeide en norsk kulturkanon

Det vises til brev av 11. november 2025 fra Stortingets familie- og kulturkomité. Kultur- og likestillingsdepartementet er bedt om å vurdere følgende forslag i Dokument nr. 8:26 S (2025-2026) fra stortingsrepresentantene Haagen Poppe, Tone Wilhelmsen Trøen, Anna Molberg og Tage Pettersen:

«Stortinget ber regjeringen sette ned et utvalg som skal utarbeide et forslag til en norsk kulturkanon, det vil si en liste over de viktigste verkene i Norges kunst- og kulturarv.»

Departementets vurdering:

Forslaget begrunnes med at *«Mange europeiske land er preget av splittelse og av at tillit, trygghet, sosial samhörighet og fellesskap er under press.»* Forslagsstillerne mener at man ser lignende tendenser i Norge og at det i denne situasjonen er behov for å *«tydeliggjøre og tilgjengeliggjøre den kulturelle arven som har formet ens egen sivilisasjon, som en felles referanseramme for både nye og etablerte borgere»*. Videre heter det at *«Kunnskap om egen kultur er viktigere enn på lenge. Bare Norge og nordmenn kan ta vare på norsk kultur. Forslagsstillerne ønsker å styrke dette arbeidet.»*

Jeg deler forslagsstillernes ønske om å *«tydeliggjøre og tilgjengeliggjøre den kulturelle arven som har formet ens egen sivilisasjon, som en felles referanseramme for både nye og etablerte borgere»*. At en kulturkanon, som, slik forslagsstillerne ønsker seg, *«slår fast hvilke verk som er essensielle i Norges kunst- og kulturarv»*, er en del av løsningen på disse problemene, tror jeg derimot ikke. Regjeringen skal føre en kulturpolitikk som bygger opp under grunnleggende verdier som demokrati, ytringsfrihet, inkluderende fellesskap, bred

deltakelse og tillit. En overordnet kulturkanon, mener jeg ikke er veien å gå for å nå disse målene.

Det er hovedsakelig tre grunner til at jeg mener dette ikke er et godt forslag:

1. Forslagets forståelse av kultur
2. Tiden vi lever i
3. Økonomi og byråkratisering

Forståelsen av kultur

Den viktigste kulturelle fellesnevneren vi har i Norge er det norske språket. Å mestre fellesspråket legger til rette for samfunnsdeltakelse og kulturell forståelse. Regjeringen fører en aktiv språkpolitikk, og store deler av kultur- og mediepolitikken er språkpolitisk begrunnet. Utover det mener jeg at det må ligge en dynamisk tilnærming til kulturbegrepet til grunn for kulturpolitikken. Kulturelt fellesskap og kulturell verdi skapes og utvikles mange steder og på mange måter hele tiden. Ulike verks kvalitet og betydning er kontekstavhengig. Hvem som vakter verkene har mye å si. Hadde vi laget en slik kanon som forslagsstillerne ønsker seg for hundre eller femti år siden, hadde den sett annerledes ut enn den vil gjøre i dag, eller om femti år. En hundre år gammel kulturkanon ville for eksempel, etter all sannsynlighet, vært dominert av menn. I dag vil det være problematisk, fordi kulturen har endret seg og gjør det hele tiden. En kulturkanon ala 2025 vil kun fortelle hva utvalgte mennesker mener er de viktigste verkene på det tidspunktet de setter opp sin liste.

Det finnes utvilsomt et norsk fellesskap, rammet inn av våre nasjonale grenser, Grunnloven, og mange fellesarenaer, ritualer og strukturer, som fellesskolen, grunnlovsfeiringen og politiske valg for å nevne noen. Dette er et fellesskap forslagsstillerne og jeg er enige om at vi skal ta vare på og videreutvikle. Men norske tradisjoner og kultur kan ikke forstås som noe isolert eller statisk. Kultur utvikles alltid og kontinuerlig i møter mellom mennesker og lar seg ikke «slå fast» slik forslagsstillerne ser det.

Jeg ser at forslagsstillerne peker på at det er behov for en kulturkanon blant annet fordi den kan brukes i skolen. Uten å ta stilling til hvilke tiltak kunnskapssektoren anser som viktige, vil jeg peke på at det innenfor fellesskolens rammer alltid har vært mulig å lage et faglig begrunnet pensum for ulike fag, uten at Norge har hatt en kulturkanon.

Tiden vi lever i

Jeg deler forslagsstillernes engasjement for å ta vare på kulturarven. Det mener jeg kulturpolitikken er godt innrettet til å gjøre, blant annet gjennom museene, arkivene og bibliotekene våre. Disse institusjonene jobber hver dag med å ta vare på kulturarven vår og de aktualiserer og formidler den i dialog med ulike grupper i samfunnet. Et slik arbeid innebærer fortløpende utvelgelser og prioriteringer. Riksantikvaren har dessuten en fredningsliste for kulturminner av nasjonal verdi. Vektinger og verdivurderinger er altså kontinuerlig en del av kulturlivets dynamikk og funksjon. Diskusjonene er gjerne både

skjerpende og opplysende. Når jeg likevel mener at en statlig initiert, overnasjonal kulturkanon ikke er hensiktsmessig nettopp i vår tid, er det fordi en slik kanondanning fort kan bli ekskluderende, skape hierarkiske grenser mellom kulturuttrykk og verk og virke mer splittende enn samlende. Nyanser forsvinner ofte i slike prosesser. Å dra skarpe grenser mellom «det norske» og «det andre» er ikke det vi trenger nå.

Jeg mener at det viktigste grepet jeg som kulturminister kan ta for at kulturen skal virke samlende og inkluderende, er å sørge for at det er plass til alle, at det er rom for ulikhet og sameksistens og at det finnes gode fellesarenaer der kulturuttrykk og ulike meninger kan brynes mot hverandre og utvikle seg i sin egen tid. Jeg mener derfor at en kulturpolitikk som bygger strukturer for å hierarkisere kulturell verdi, er særlig feilslått i vår tid.

Økonomi og byråkratisering

Forslagsstillerne er tydelig inspirert av Sveriges utarbeidelse av en svensk kulturkanon, som ble presentert tidligere i høst. Prosessen var drevet fram av partiene på høyresiden i svensk politikk. Jeg har merket meg at både begrunnelsen og retorikken i foreliggende representantforslag sammenfaller med et tidligere forslag fra Fremskrittspartiet i 2006. Det forslaget fikk den gangen kun Frps egne stemmer, men er nå altså tydelig forankret også i Høyre.

Den svenske prosessen har vekket både engasjert debatt og konflikt. Den endelige listen er blant annet kritisert for å være elitistisk og ideologisk farget og å utelukke arbeiderklassekultur. Utvilsomt kom det tidvis interessante diskusjoner ut av arbeidet, ikke minst i de utvalgene som diskuterte seg fram til resultatet. Men det kostet også 8 millioner svenske kroner. Det er penger som for eksempel kunne vært brukt på frivilligheten, regionale kulturarenaer eller restaureringsarbeid. Det svenske forslaget understreker at en slik kanon også må forvaltes, vedlikeholdes og revideres jevnlig. Det skal vi merke oss. Hvilket mottaksapparat skal fange opp en kanon? Svenskene foreslår at staten oppretter en egen stiftelse som skal stå for dette arbeidet. Stiftelsen foreslås tilført en grunnkapital på 150 millioner svenske kroner, hvis avkastning skal finansiere driften, sammen med gaver og donasjoner, anslått til ca. 6 millioner i året. Øvrige utgifter foreslås omdisponert innenfor kulturbudsjettet.

Dersom opprettelsen av en slik stiftelse her til lands skulle vært finansiert over kulturbudsjettet, vil tilsvarende minst 160 millioner kroner måtte gå på bekostning av andre ting. Jeg mener det ikke er god bruk av fellesskapets midler å drive statlig autorisert verksforvaltning, med tilhørende byråkrati, til denne prisen.

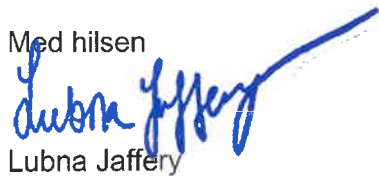
Jeg har notert meg at forslagsstillerne ikke mener at politikere skal diktere hva en kanon skal inneholde, og at man ser for seg en form for armlengdes avstand. Jeg mener likevel at dette er et forslag som bryter med vårt armlengdeprinsipp. Selv om en kanon blir utarbeidet av uavhengige eksperter og eventuelt driftet av en selvstendig stiftelse, er det like fullt staten som initierer prosessen og gjør kanonisering til operativ kulturpolitikk og forvaltning. Det er ikke statens oppgave og ikke noe denne regjeringen ønsker å prioritere.

Jeg diskuterer gjerne kulturpolitikken innretning, justeringer, prioriteringer og mulige styrkinger. Jeg er enig i at det er legitimt og viktig å diskutere kulturpolitikken virkemidler for å skape fellesskap og ta vare på norsk kultur. Men jeg vet av egen erfaring at det ikke er en overnasjonal kanon eller autoritative lister som bidrar til at man kommer inn i det norske fellesskapet. Det er det inkluderende arenaer, åpenhet mot mangfoldet og sameksistens på tvers av ulikheter som gjør.

Konklusjon

Etter Kultur- og likestillingsdepartementets vurdering er det ikke hensiktsmessig å sette ned et utvalg som skal utarbeide et forslag til en norsk kulturkanon, det vil si en liste over de viktigste verkene i Norges kunst- og kulturarv.

Med hilsen

Lubna Jaffery